

Sektionen för hälso- och sjukvård
Hasse Knutsson
Avdelningen för juridik
Pål Resare

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Organbevarande behandling för donation – SOU 2019:26

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) välkomnar de i slutbetänkandet presenterade förslagen, som främst avser en lagteknisk reglering av organbevarande behandling. SKL föreslår emellertid ett förtydligande av en lagparagraf för att därmed underlätta en mer enhetlig och praktisk tillämpning av hälso- och sjukvårdspersonalen.

Förslag på lagreglering av organbevarande behandling för donation

I slutbetänkandet lämnas förslag på i huvudsak lagteknisk reglering av organbevarande behandling för att skapa tydlighet, rättssäkerhet och enhetlig tillämpning. Dessa förslag kommer till stor del att innebära att det sätt på vilket hälso- och sjukvården redan agerar ska lagfästas.

Avsikten med förslagen är att reglera bl.a. vilka medicinska insatser som ska kunna ges till en levande person för att göra donation av organ möjlig när personen har avlidit. En annan avsikt är att skapa ett rättssäkert och tydligt lagstöd för den behandling som är nödvändig för att donation efter döden ska kunna äga rum. Syftet är också att tydliggöra när den enskildes inställning till donation får utredas. Vidare är avsikten att tydliggöra när en utredning av de medicinska förutsättningarna för donation av organ på en levande person i syfte att utreda möjligheten till donation efter döden.

Förbundets ställningstagande

Enligt SKL tillgodoser de presenterade förslagen i betänkandet ett angeläget behov. SKL vill också betona att en etablerad sjukvårdspolitiskt ståndpunkt är att förutsättningarna för organdonation ska vara goda och att verksamheten ska främjas. I betänkandet konstateras att transplantation av organ är en framgångsrik och effektiv behandlingsmetod för många svårt sjuka människor. Organtransplantation innebär att en persons skadade organ ersätts med ett eller flera fungerande organ från en donator.

I många fall är transplantation av organ den enda behandlingen för personer som har svår organsvikt. SKL vill understryka att behovet av organ i Sverige är avsevärt större än tillgången. Av betänkandet framgår att minst 40 personer avled 2017 i väntan på en

transplantation. Detta är en ökning i jämförelse med föregående år. Under 2018 transplanterades sammanlagt 785 organ vilket var en minskning i förhållande till tidigare år. Denna utveckling behöver brytas med olika insatser.

I betänkandet presenteras en välbalanserad etisk avvägning, som ligger till grund för de presenterade lagförslagen. En viktig utgångspunkt i arbetet med betänkandet har varit att om föreslagna medicinska insatser ska vara tillåtna måste de förenas med ett antal mekanismer som skyddar donatorn.

Den centrala frågan som har avvägts är om det kan accepteras att medicinska insatser och ingrepp görs på en levande människa för en annan människas skull. SKL ser i likhet med det resonemang som förs i betänkandet att det som gör den etiska avvägningen särskilt komplex är att det nästan alltid handlar om en medvetlös människa och där hälso- och sjukvården inledningsvis inte vet något om personens vilja och inställning till donation. Betänkandets slutsats, som SKL ställer sig bakom, är att det kan vara godtagbart att göra sådana ingrepp under vissa i lag reglerade förutsättningar, då dessa åtgärder kan betydligt förbättra hälsan och livskvalitén och t.o.m. rädda livet på människor.

I betänkandet, på sidan 32, föreslås att lagen (1995:831) om transplantation m.m. kompletteras med 4 a § andra stycket första punkten som får följande lydelse. ”Den organbevarande behandlingen får ges under förutsättning att 1. den inte kan anstå till efter döden, (---).” SKL föreslår emellertid att denna punkt förtydligas, för att därmed underlätta en mer enhetlig och praktisk tillämpning av hälso- och sjukvårdspersonalen, i enlighet med följande. ”Den organbevarande behandlingen får ges under förutsättning 1. om den är nödvändig för att bevara organen innan och efter döden, (---).”

SKL välkomnar regeringens uppdrag till Socialstyrelsen att inrätta ett Nationellt Donationscentrum, som ska integreras i myndighetens reguljära verksamhet. Avsikten är att stärka arbetet med donation för att öka antalet organdonationer. Centret ansvarar också för information till allmänheten. Därmed finns det goda förutsättningar för informationsinsatser mot bakgrund av de i betänkandet presenterade förslagen.

Sveriges Kommuner och Landsting

Anders Knappe
Ordförande